

Список бібліографічних посилань

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : від 13.04.2012 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 26.03.2018).

2. Кримінальний кодекс України : закон України від 05.04.2001 № 2341-III // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 26.03.2018).

3. Цивільний кодекс України : закон України від 16.01.2003 № 435-IV // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 26.03.2018).

Одержано 11.04.2018

УДК 159.92

Інна Тимофіївна Ларіонова,

*старший викладач кафедри тактичної та тактико-спеціальної
підготовки факультету № 3 Харківського національного
університету внутрішніх справ*

ДО ПИТАННЯ ПОВЕДІНКОВОЇ ДІАГНОСТИКИ ОСОБИСТОСТІ ЗА ДОПОМОГОЮ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ

Популярність соціальної мережі Facebook зумовлена, поміж іншого, тим, що у ній вперше стала можливою відкрита презентація власної особистості всупереч ідеології анонімності, яка панувала в Інтернеті до середини 2000-х. На зміну «нікнеймам» і «аватаркам» прийшов особистісний профіль, який користувачі намагаються максимально наповнювати інформацією особистісного характеру, щоб створити бажаний образ себе в очах друзів та відвідувачів. Сьогодні ці можливості пропонують і інші відомі мережі.

Професор С. Гослінг (2007) визначив, що відвідувачі достатньо успішно здатні прогнозувати особистісні риси власника сторінки, а сам він до певної міри усвідомлює уявлення про власну особистість, яке складається у спостерігачів. Низкою інших досліджень показано, що активність власника сторінки значимо корелює з його особистістю, наприклад, екстраверсія – з кількістю фотографій (Мусканел, 2010) та їх кольоровими патернами (Ферверда та ін., 2015), кількістю друзів, частотою дописів у коментарях, заповнення інформації про себе, кількістю переглядів

чужих сторінок тощо (Гослінг, 2010), характеристиками вербального контенту і частотою використання окремих слів і словосполучень (Шварц та ін., 2014).

Таким чином соціальні мережі дають відносно простий спосіб отримання кількісних даних про особистість людини. Фіксація поведінки користувачів у соціальних мережах за різні часові проміжки дає змогу спостерігати за динамікою особистості, а простота отримання цих даних, у порівнянні зі звичайними методами, робить соціальні мережі важливішим інструментом емпіричного дослідження у психології (Стопфер, 2013). В підсумку результати, отримані на основі аналізу даних соціальних мереж, використовуються для підвищення ефективності реклами, продаж, організації знайомств і відносин, впливу на електорат тощо.

Для створення уявлення про особистість користувача соціальної мережі припустимо, на наш погляд, використати теорію оповідання, засновником якої є П. Рікер. Стисло вона полягає в тому, що людина увесь час розповідає певний текст (наратив) – собі та оточуючим, і вчиняє певні дії для підтвердження цього наративу. Ця ідея застосовується, наприклад, у кримінальному профайлінгу (Кантер, 1994), за слідами на місці злочину, спробувати зрозуміти, яку саме історію розповідав злочинець собі та іншим.

Ізраїльський спеціаліст з профайлінгу Д. Пелег рекомендує використовувати наступні критерії для оцінки особистісних характеристик користувача соціальних мереж: 1) доступність сторінки для відвідувачів; 2) коло друзів; 3) контент-аналіз вмісту сторінки; 4) уподобання (лайки); 5) фотографії. Все це, у підсумку, може дати достатньо інформації про особистість користувача мережі та той наратив, який він намагається розповісти.

Х.Л. Борхес писав, що всі історії зводяться до чотирьох основних тем: про обложене місто (Троя); про повернення додому (Одісей); про пошук (аргонавти) та про самовбивство Бога (євангельська історія). Дослідник А.Є. Серіков пропонує не бути таким критичним як Борхес, наводячи список Ж. Польті з 36 сюжетів, який є вичерпним, наприклад «помста близькому за близького», «раптове нещастя», «відважна спроба», «досягнення», «суперництво між близькими» та ін.

Журналіст В. Третяков пропонує типові варіанти нормальних людських історій («сюжетів»), які співпадають з етапами звичайного життя та 15 варіантів відхилень від них. Дослідник

пропонує такі етапи: 1) народження; 2) дитинство (опіка батьків); 3) навчання (виховання); 4) дорослішання (перехід до самостійного життя); 5) соціалізація (входження у суспільство); 6) подружжя, створення сім'ї; 7) робота-I (реалізація своїх можливостей); 8) робота-II (отримання коштів на своє життя та для своєї родини); 9) народження дітей (опіка над новим поколінням), поява учнів, послідовників; 10) зрілість – Велика родина (є все, що необхідно для життя, живі батьки, дорослі діти); 11) розпад Великої родини (смерть батьків, самостійність дітей); 12) старість (залишення роботи, перехід від опіки над іншими до необхідності опікування над собою); 13) розпад Малої родини (смерть одного з подружжя); 14) смерть; 15) пам'ять (посмертне продовження життя у дітях, онуках, учнях, пам'яті друзів, прижиттєвих творах).

Типові варіанти відхилень: 1) норма (немає істотних відхилень); 2) ненасильницьке радикальне скорочення циклу життя або його елементів (рання неміч або рання смерть, або нестворена сім'я, відсутність дітей, робота для заробітку є, а для задоволення – немає); 3) насильницьке радикальне скорочення життя або багатьох його елементів (внаслідок злочину, військових конфліктів тощо); 4) помноження етапів життєвого циклу (тричотири шлюбу, часта зміна роботи тощо); 5) зовнішні зміни – життя під час радикальних суспільних змін (життєвий цикл збережений, але деформований не під впливом власної волі) або радикальна зміна місця проживання; 6) успіх (все, або щось істотно краще, ніж у інших); 7) неуспіх (все, або щось істотно гірше, ніж у інших); 8) конфліктність (порядок життєвого циклу збережений, але доводиться долати велику кількість проблем, перенапружуватись); 9) злам (різке падіння після великого успіху, все доводиться починати з початку); 10) фрустрація (зовнішнє благополуччя, зовні все добре, але є велика незадоволеність, наприклад, шлюб – окремо, любов – окремо); 11) надмірний успіх (абсолютне лідерство всюди, або в чомусь), як наслідок – слава, перетворення людського «приватного» в суспільно значиме «загальне». В підсумку, можна спостерігати 165 типових вузлів людського життя.

Таким чином, у соціальних мережах ймовірно і можливо спостерігати і дослідити взаємопов'язану послідовність дій, яку

здійснюють звичайні люди. Наприклад (за О. Є. Серіковим): ініціація; пошук сексуального або шлюбного партнера та пов'язана з ним змагальна боротьба; наступ або захист, війна, пошук притулку, надання допомоги; дар і обмін; робота і пошук джерел доходу, відпочинок після роботи, трапеза і сон; творчість; виховання дітей; шана батьків, предків і богів; здійснення сімейних і релігійних ритуалів; управління і контроль, злочин і покарання і т.д.

При цьому люди, зазвичай, знаходяться на роздоріжжі, змінюючи схеми поведінки. Ймовірно, що саме цей момент і є психологічно-напруженим, що потребує і закономірно призводить до появи різноманітних «слідів» у соціальних мережах, які можливо досліджувати для оцінки особистості користувача.

Одержано 20.04.2018

УДК 343.98

Олександра Володимирівна Лєвшина,

*ад'юнкт Харківського національного університету
внутрішніх справ*

ДОПИТ ПІДОЗРЮВАНОГО ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ПРАВОСУДДЯ: СПОСОБИ ПРОТИДІЇ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

Нажаль, на сьогодні погіршилась криміногенна обстановка в Україні, в тому числі й зросла кількість злочинів проти правосуддя. Згідно статистичних даних Генеральної прокуратури України за 2017 рік лише 25 % кримінальних проваджень щодо даної категорії злочинів мали судову перспективу [1]. Однією з причин такої ситуації є наявність активної протидії з боку підозрюваних.

Відзначимо, що допит підозрюваного – це найбільш поширена слідча дія, за допомогою якої отримують відомості практично про всі обставини, що підлягають встановленню по кримінальному провадженню. Водночас допит – це не тільки засіб отримання цінної інформації, але й «поле» для протидії його проведенню [2, с. 124]. Успіх розслідування в таких ситуаціях буде залежати від того, наскільки слідчий тактично і стратегічно грамотно використає криміналістичні рекомендації з проведення